

L'ESTRUCTURA DEL LLIBRE II DE L'«ÈTICA A NICÒMAC»

Alfredo GÓMEZ-MULLER

El llibre segon i els sis primers capítols del llibre tercer de l'ÈTICA A NICÒMAC determinen d'una manera precisa l'essència de la virtut segons Aristòtil. Aquesta teoria de la virtut es fonamenta en uns pressupostos antropològics explicats al llibre primer (específicament als capítols IV, § 12-14 i XI § 8 a 19). La teoria de l'ànima en particular permet determinar la font dels elements de l'acció en general: les passions (*pathé*), que s'acompanyen sempre de plaer i de dolor i que són comunes als homes i als animals, tenen el seu lloc a la part irracional de l'ànima; les regles de l'acció i els principis del govern de les passions, en canvi, són produïts per la seva part racional. La raó funda la *proairesis* (decisió reflexiva) que designa una manera específica de relacionar-se amb les coses. La decisió reflexiva suposa càlcul, deliberació, i no depèn ni del plaer ni del dolor. Això la diferencia tant del simple apetit (*epithemia*), com de l'arravatament, el deixar-se anar (*thimos*).

La decisió reflexiva s'oposa també a l'opinió (*doxa*) en la mesura que té per objecte el bé i el mal — i no pas el veritable i el fals. A diferència del desig (*boulesis*) que es refereix més aviat a la finalitat de l'acció i que pot adreçar-se a coses impossibles (no morir, per exemple), la decisió reflexiva s'adreça fa referència tan sols als mitjans de l'acció, sobre el possible — i més precisament sobre les coses que depenen de nosaltres. En la decisió reflexiva, la raó s'afirma com a principi autònom de l'acció. En conseqüència apareix com una condició essencial de l'autosuficiència (*autarquia*) i de l'autocontrol o templança (*sofrosine*).

En conseqüència la decisió reflexiva és la peça mestra de la virtut que Aristòtil defineix en els capítols VI (§ 15) i IX (§ 1) com un mode de ser determinat pel poder de governar sobiranament les pròpies passions seguit la regla racional de la justa mesura.

ALGUNS TEXTOS

Llibre II, cap. I, § 1.- «Hi ha, doncs, dues menes de virtut: la intel·lectual i l'ètica. La virtut intel·lectual s'origina i es desenvolupa sobretot mitjançant la instrucció, raó per la qual necessita experiència i temps. L'ètica, en canvi, prové de l'acostumament. Talment com el mot grec *êthos* amb una lleugera modificació es deriva d'*éthos*».

Llibre II, cap. VI § 15 .- «La virtut és un hàbit [una decisió voluntària adquirida], un mode de ser que dirigeix la nostra decisió reflexiva, consistent en un punt mitjà que és relatiu a nosaltres, definit per la raó com la regularia un home prudent».

Llibre II, cap. IX, § 1.- «Així, doncs, com hem vist, la virtut moral és un terme mitjà entre dos vicis, l'un per excés i l'altre per defecte. Hem vist, a més, que el caràcter de la virtut prové de què busca sempre un savi equilibri [punt mitjà] tant en les passions com en les accions de l'home».